

Ключевые слова: промышленная продукция, конкурентоспособность, факторы, технология, технологическое обновление, конкурентные преимущества, критерий выбора.

Petrushka T.A., Symak A.V., Kret I.Z. The Introduction of Advanced Technologies in the System of Factors Increasing Industrial Products Competitiveness

The sequence of the establishment of the list of the main factors determining the level of competitive advantages of industrial products is represented. Grouping enterprise competitiveness factors for a particular type of its products in the certain market is conducted. These factors are suggested dividing into two groups, namely internal environment factors (internal factors affecting the level of competitiveness of these products, the factors that determine the capacity of the enterprise to enter a market and feasibility of such an occurrence, the factors that characterize the capacity of the enterprise to meet the full consumer needs in this product, and other factors) and environmental factors of the company. A criterion for selection of the most competitive products of several types, which differ according to a technological mode of production, is provided.

Key words: industrial products, competitive, factors, technology, technological innovation, competitive advantages, selection criterion.

УДК 338.1:69

Доц. О.М. Рудницька, канд. екон. наук;
магістрант О.О. Петльована – НУ "Львівська політехніка"

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено економічну сутність поняття "виробничо-господарська діяльність підприємства" та проаналізовано різні наукові підходи до трактування терміна. Розглянуто стан будівельної галузі України за останні роки та динаміку розвитку будівельних підприємств. Здійснено аналіз основних причин збиткової діяльності будівельних підприємств. Досліджено ефективність виробничо-господарської діяльності та її місце в механізмі управління підприємством. Запропоновано шляхи та напрями покращення й удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств.

Ключові слова: виробничо-господарська діяльність, будівельне підприємство, удосконалення, рентабельність, збитковість, ефективність, дохід.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У сучасних ринкових умовах, нестабільному економічному середовищі та посиленій конкуренції, виробничо-господарська діяльність будь-якого підприємства щодня супроводжується розробкою та ухваленням ряду управлінських рішень, від ефективності яких залежить подальша діяльність підприємства, його прибутковість. Інновації у виробництві та технологіях, коливання ринкового попиту й кон'юнктури, зміни в державному регулюванні економіки, низький рівень маркетингових досліджень ринку збуту будівельної продукції, необхідність реконструкції і технічного переозброєння виробництва, постійний дефіцит фінансових коштів обумовлюють складність розвитку сучасного будівельного підприємства. Діяльність будівельної фірми, потрібно спрямовувати на всебічне задоволення потреб споживачів. З огляду на це, удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств є об'єктивною необхідністю, важливою умовою стабільного розвитку в період формування ринкових відносин.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми ефективності та удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств приділено значну увагу вчених, що об'єктивно відображають тенденції розвитку ринкових

механізмів, систему господарювання, розвитку галузі та економіки, а також цілі, що переслідуються суб'єктами господарювання в ході здійснення основної діяльності. Теоретичні основи виробничо-господарської діяльності та напрями її удосконалення досліджено в роботах вчених та економістів: О. Кузьміна, Д. Волкова, А. Жукова, А. Ващенко, Н. Ширяєвої, М. Рега, О. Кононова, В. Конашука, Ю. Примуша, С. Федорій та ін.

Актуальність теми. Проблема покращення та удосконалення виробничо-господарської діяльності суб'єктів господарювання завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Аналізування виробничо-господарської діяльності підприємства дає змогу розкрити причини відхилення від запланованих показників, виявити недоліки, визначити напрями подальшого покращення роботи підприємства. Ефективне функціонування будь-якого підприємства неможливе без якісного управління виробничо-господарською діяльністю. Саме тому вивчення виробничо-господарської діяльності та пошук шляхів удосконалення є надзвичайно актуальним і практично значущим.

Метою роботи є з'ясування сутності виробничо-господарської діяльності підприємств, дослідження ефективності основної діяльності будівельних організацій, а також визначення шляхів збільшення рівня їх доходів та пошук напрямів удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств. А вже покращення виробничо-господарської діяльності, підвищення рівня прибутковості та фінансової стійкості підприємства сприятиме ширшому залученню інвесторів, кредиторів, постачальників та інших клієнтів.

Виклад матеріалу. Розвиток економіки країни загалом та кожного окремого підприємства, як суб'єкта виробничо-господарської діяльності, передбачає використання нових теоретичних і прикладних підходів щодо підвищення ефективності його виробничо-господарської діяльності, отримання та максимізації фінансових результатів, забезпечення ефективного управління.

Підприємство самостійно планує свою виробничо-господарську діяльність і визначає перспективи розвитку, виходячи з попиту на продукцію, роботи та послуги, необхідність забезпечення виробничого та соціального розвитку та підвищення доходів підприємства. Під господарською діяльністю в Господарському кодексі України розуміють діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямовану на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [1].

Виробничо-господарська діяльність підприємства на думку М.Г. Рега – це складний і багатосторонній процес, що охоплює постачання, виробництво, збут продукції, організацію виробництва, технологію, використання техніки, трудових і матеріальних ресурсів. Тобто виробничо-господарська діяльність – це організаційно-економічний процес пошуку і використання можливостей виробництва, послуг, відповідно до поставлених цілей та завдань [7].

З точки зору Волков Д.П., виробничо-господарська діяльність – це процес виготовлення продукції, виконання робіт, послуг, включаючи капітальне будівництво. Виробничо-господарська діяльність визначає спеціалізацію підприємства, його основний рід занять. Тут основною є операційна діяльність, яка забезпечує отримання основної частини доходів [3].

Об'єктом виробничо-господарської діяльності є процес виготовлення продукції при кругообігу ресурсів: виробничі ресурси – виробництво – продукція (товар) – збут (продаж) – економічний (фінансовий) результат [8]. Отже, виробничо-господарська діяльність підприємства є складним процесом трансформації ресурсів на готову продукцію чи послуги та обумовлює необхідність визначення системи ресурсного забезпечення цієї діяльності як бази для формування сукупного обсягу необхідних ресурсів. Об'єктом досліджень у статті є будівельна галузь України, предметом – виробничо-господарська діяльність будівельних підприємств, її аналіз та напрямки удосконалення.

Виробничо-господарська діяльність будівельних організацій – це комерційний процес (який має за мету отримання прибутку) суспільного виробництва, спрямований на виготовлення та реалізацію будівельної продукції чи виконання робіт вартісного характеру [10]. Для аналізу та оцінювання ефективності виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств, доцільно провести аналіз будівельної галузі України, вивчити її сучасний стан, виявити проблеми та тенденції розвитку. У табл. наведено основні статистичні показники будівельної галузі за 2008-2013 рр.

Табл. Динаміка основних статистичних показників виробничо-господарської діяльності підприємств будівельної галузі України [6, 11]

Показник	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	січ-вер.2013 р.
Індекс обсягів виконаних будівельних робіт, %	84,2	51,8	94,6	111,0	86	82,2
Результати операційної діяльності (млн грн)	-3953,7	-802,3	-1589,2	351,9	-211,7	-632,4
Витрати операційної діяльності (млн грн)	143819,0	84892,1	103403,1	145539,0	161730,4	48498,5
Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності, %	-2,7	-0,9	-1,5	0,2	-0,1	-1,3
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування (млн грн)	-6807,9	-3458,3	-4418,2	-3845,8	-71,1	-1168,4
Частка прибуткових підприємств, %	62,8	57,0	55,3	60,5	60,5	54,9
Сума прибутку, млн грн	6159,3	5433,2	4905,1	5373,0	9139,1	2542,3
Частка збиткових підприємств, %	37,2	43,0	44,7	39,5	39,5	45,1
Сума збитків, млн грн	12967,2	8891,5	9323,3	9218,8	9210,2	3710,7

У 2011-2012 рр. та протягом січня-вересня 2013 р. у будівельній галузі України відбувся стрімкий спад індексу обсягів виконання будівельних робіт підприємствами. Основні причини зниження обсягів робіт у будівництві – скорочення доступу до фінансування, значні борги забудовників, складна процедура отримання іпотечного кредитування та значне зменшення купівельної спроможності громадян [6]. Подальше зменшення індексів виробництва будівельної продукції та обсягів виконаних будівельних робіт загрожує скороченням обсягів виробництва товарів та надання послуг суб'єктами господарювання, які тісно пов'язані галузевими зв'язками з будівництвом, ростом рівня безробіття та неповної зайнятості, зменшенням надходжень до бюджетів.

Упродовж останніх років в Україні триває стійка тенденція до зростання кількості фінансово-неспроможних підприємств у будівництві. Результати виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств є незадовільні, рівень збитковості основної діяльності збільшується, витрати операційної діяльності значно перевищують отримані доходи. Низький платоспроможний попит, зменшення обсягів замовлень будівельних послуг, недостатня конкурентоспроможність вітчизняної будівельної продукції призвели до скорочення виробництва, забезпечили утворення значних обсягів незавантажених потужностей, високе зростання частки умовно-постійних витрат у загальних витратах виробництва.

При аналізі фінансових результатів будівельних підприємств розглянуто розподіл будівельних підприємств на прибуткові та збиткові, і виявлена негативна тенденція до збільшення з кожним роком частки збиткових підприємств у загальній кількості (до 45,1 % у 2013 р. від загальної кількості).

Рентабельність – основний показник ефективності діяльності підприємства. Адже, щоб зробити висновок про рівень ефективності господарювання, отриманий прибуток необхідно порівняти з понесеними витратами, які забезпечують підприємницьку діяльність. Динаміку рентабельності основної діяльності будівельних підприємств України за 2008-2013 рр. наведено на рис.

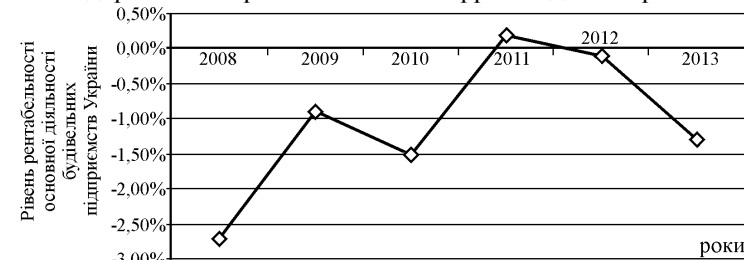

Рис. Динаміка рентабельності (збитковості) основної діяльності будівельних підприємств України за 2008-2013 рр. [11]

Розглянувши динаміку рентабельності основної діяльності будівельних підприємств (див. рис.) [11], виявлено низький рівень рентабельності у 2011 р. та значне погіршення ситуації у 2013 р. (-1,3 %). Такі значення рентабельності основної діяльності будівельних підприємств можуть свідчити про неефективність ведення господарської діяльності, незадовільний стан управління витратами, низький ступінь реалізації їх можливостей.

Отже, основними чинниками збиткової діяльності більшості з будівельних підприємств є: недостатні обсяги замовлень; подорожчання основних видів сировини; висока собівартість будівельних послуг; значні виробничі та поза виробничі витрати; незадовільний стан виробничих технологій; скорочення доступу до кредитів та низька маркетингова політика.

Все це свідчить про необхідність удосконалення управління виробничо-господарською діяльністю підприємств будівельної галузі, пошук прихованих можливостей і резервів всередині підприємств для покращення показників їх функціонування і нарощування результативності їх діяльності.

Виробничо-господарська діяльність багатьох будівельних підприємств є збиткова, що спонукає керівництво розробити заходи, які забезпечать стабільне

зростання прибутку підприємства. Основну питому вагу у складі валових доходів істотної більшості підприємств будь-якої галузі сфер виробництва і надання послуг складає дохід від операційної діяльності. На формування величини та якості операційного прибутку впливають такі чинники, як: обсяг та структура виробництва, обсяги реалізації послуг, витрати, ціна та собівартість.

Оскільки одним з найважливіших витратних чинників, що визначає розмір операційного прибутку, є собівартість, то доцільно її зменшувати, за рахунок використання енерго- та ресурсозберігаючих технологій; вдосконалення управління виробничими ресурсами та запасами; створення умов для виробництва через активні інноваційні дії, науково-технічний прогрес у виробництві будівельних матеріалів та наданні будівельних послуг. За допомогою якісних новітніх технологій раціональніше використовується сировина, зменшується кількість відходів матеріалів та полегшується основна робота. Це водночас буде зменшувати витрати на оплату сировини і матеріалів, і знижувати собівартість послуг. Від ступеня насичення виробничої діяльності будівельної організації інноваційною діяльністю залежить, наскільки буде забезпечена життєздатність підприємства, його існування як цілого у ринковому конкурентному середовищі [3].

Також потрібно переглядати контракти з постачальниками матеріалів, постійно оновлювати ціни на будівельну сировину, аналізувати доцільність придбання сировини у наявних постачальників, тобто приділяти значну увагу ефективності каналів постачання. Адже довга співпраця з одними і тими самими постачальниками і незацікавленість у новітніх розробленнях може збільшувати витрати на оплату сировини для надання будівельних послуг.

На збільшення операційного прибутку позитивно впливає зменшення реалізаційних та позареалізаційних витрат, зменшення адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат. Для підвищення позицій підприємства потрібно усувати канали з втрати прибутку (виплата різних штрафів, пені, неустойок), чітко і своєчасно виконувати угоди з поставок продукції.

Кінцевий результат роботи підприємства оцінюється рівнем ефективності його господарської діяльності. Тому прибутковість є головною умовою подальшого розширення виробництва, його технологічного вдосконалення [2].

Для покращення виробничо-господарської діяльності будівельних фірм можна запропонувати такі основні напрями: збільшення обсягів надання будівельних послуг та обсягів продаж; залучення нових клієнтів; оптимізація виробничого процесу; підвищення якості виготовленої продукції; розроблення оптимальних стратегій виробництва і реалізації продукції; забезпечення конкурентоспроможності продукції; створення такого асортименту послуг, який би задовольняв потреби споживачів більшою мірою, ніж послуги конкурентів.

Нарощення обсягів надання послуг можливе через здійснення ефективних методів зі залучення інвесторів і клієнтів. Важливу роль на вибір інвестора щодо вкладення коштів у будівництво того чи іншого підприємства відіграють: можливість будівельного підприємства (загроза банкрутства); наявність ресурсів та кваліфікація кадрів; показники успішності роботи з клієнтами; індивідуальний підхід до кожного з клієнтів; ефективність внутрішньої організації на підприємстві бізнес-процесів; гнучкість підприємства щодо змін зовнішнього середовища та ін.

Будівельним підприємствам потрібно впроваджувати ефективну маркетингову політику. Маркетинг будівельного підприємства полягає в діяльності з

виробництва та надання послуг на основі попереднього вивчення ринку. При цьому варто враховувати: облік потреб покупця і споживача; підвищення конкурентоспроможності продукції і будівельної організації; максимально гнучкий виробничий процес, що реагує на зміни потреб споживача [9]. Важливим є постійний моніторинг стану ринку збуту; припинення виробництва збиткової продукції та надання послуг, що не користуються попитом; впровадження маркетингу партнерських з ключовими постачальниками ресурсів та споживачами продукції підприємства [10].

Для збільшення замовлень потрібно покращувати рекламну компанію, брати участь у виставках. Реклама – надійний спосіб поширення інформації, і підприємствам варто намагатися підтримувати її на стабільному, високому рівні. Здійснення ефективної для підприємства та клієнтів цінової політики буде задовольняти бажання споживачів та забезпечувати стабільний прибуток фірми. Цінова політика будівельного підприємства охоплює комплекс заходів, до яких належать визначення ціни, знижок, умов оплати за товари чи послуги. Основними цілями цінової політики є: максимізація поточного прибутку; збільшення частки ринку підприємства; завоювання лідерства за якістю послуг; забезпечення виживання фірми. З метою впливу на реалізацію своїх послуг підприємство може використовувати різні цінові знижки клієнтам, наприклад використання системи цінних знижок для клієнтів з великими обсягами замовлень [4].

Вибір правильної стратегії будівельного підприємства завжди покращить виробничо-господарську діяльність. Цей крок здійснюється керівництвом на основі аналізу ключових факторів, що характеризують стан будівельного підприємства, з урахуванням результатів аналізу портфеля замовлень, а також характеру і сутності реалізованих стратегій. Стан галузі й позиція будівельного підприємства в галузі найчастіше можуть грати вирішальну роль при виборі стратегії росту будівельного підприємства. Провідні, сильні будівельні підприємства повинні прагнути до максимального використання можливостей, породжуваних їх лідируючим положенням, і до зміцнення цього положення. Слабкі будівельні підприємства повинні обирати ті стратегії, які можуть призвести до збільшення їх потенціалу. Якщо ж таких стратегій немає, то вони змушені покинути цей сектор ринку [5].

Висновок. Виробничо-господарська діяльність будівельного підприємства – це комерційний процес, спрямований на виготовлення та реалізацію будівельної продукції, виконання будівельно-монтажних робіт та надання послуг вартісного характеру. Кінцеві результати виробничо-господарської діяльності підприємств виражаються через прибуток. Для покращення виробничо-господарської діяльності, підприємству необхідно, враховуючи специфіку галузі, розробити та здійснити комплекс заходів, основним серед яких є, безумовно, досягнення прибутковості. Постійно потрібно вести наукові дослідження з аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів, створювати умови для зростання попиту на будівельні послуги, встановлювати оптимальні ціни на продукцію, які були б прийнятними для споживача, і за яких підприємство отримувало б максимальний прибуток.

Проблема удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств досі залишається недостатньо розкритою. Потребують подаль-

шого дослідження шляхи покращення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств. Потребують удосконалення сучасні методичні підходи до ефективного управління будівельним підприємством. Виходячи з цього, актуальними є подальші наукові дослідження виробничо-господарської діяльності підприємств.

Література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Ващенко А.А. Ефективність виробничо-господарської діяльності в механізмі управління промисловими підприємствами / А.А. Ващенко // Науковий вісник національного гірничого університету : наук.-техн. журнал. – Дніпропетровськ : Вид-во НГУ. – 2014. – № 1. – С. 80-86.
3. Волков Д.П. Місце і роль операційної діяльності в системі підприємства / Д.П. Волков // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Сер.: Економічні науки. – Житомир : Вид-во ЖДТУ. – 2013. – № 3 (53). – С. 235.
4. Жуков А.В. Місце збалансованої системи показників в діагностиці ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства / А.В. Жуков // Комуніальне господарство міст : наук.-техн. зб. – Харків : Вид-во Харків. НУМГ ім. О.М. Бекетова. – 2013. – Вип. 108. – С. 228-235.
5. Кононова О.Є. Процес вибору стратегії будівельних підприємств / О.Є. Кононова // Економіка. Управління. Інновації : наук. журнал. – 2013. – № 2.
6. Примуш Ю.С. Аналіз життєвого циклу будівельної галузі України / Ю.С. Примуш // Кримський економічний вісник : зб. наук. праць. – 2013. – № 1(02). – С. 10-15.
7. Рега М.Г. Сутність виробничо-господарської діяльності підприємств України / М.Г. Рега // Кримський економічний вісник : зб. наук. праць. – 2013. – № 1. – С. 23-25.
8. Федорій С.М. Збалансований виробничо-збутовий потенціал підприємства біоенергетики : наукові підходи до трактувань сутності та визначення структури / С.М. Федорій // Енергетика: економіка, технології, екологія : наук. журнал. – 2012. – № 2 (31). – С. 115-122.
9. Ширяєва Н.Ю. Практичний інструментарій маркетингового потенціалу підприємства : зб. наук. праць за матер. української наук.-практ. конф., 31 травня 2011 р. / Н.Ю. Ширяєва; МОН молодьспорт, Одес. держ. акад. буд-ва та арх-ри. – Одеса : Вид-во ОДАБА, 2011. – С. 111-115.
10. Ширяєва Н.Ю. Управління розвитком виробничо-господарської діяльності будівельної організації / Н.Ю. Ширяєва // Технологічний аудит і резерви виробництва : зб. наук. праць. – 2012. – № 4/2(6). – С. 123-128.
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Рудницькая О.М., Петліваная А.А. Совершенствование производственно-хозяйственной деятельности строительных предприятий

Исследована экономическая сущность понятия "производственно-хозяйственная деятельность предприятия" и проанализированы различные научные подходы к трактовке термина. Рассмотрены состояние строительной отрасли Украины за последние годы и динамика развития строительных предприятий. Осуществлен анализ основных причин убыточной деятельности строительных предприятий. Исследована эффективность производственно-хозяйственной деятельности и ее место в механизме управления предприятием. Предложены пути и направления улучшения и совершенствования производственно-хозяйственной деятельности строительных предприятий.

Ключевые слова: производственно-хозяйственная деятельность, строительное предприятие, совершенствование, рентабельность, убыточность, эффективность, доход.

Rudnytska O.M., Petliovana O.O. The Optimization of Production and Economic Activities of Construction Companies

The determination of the concept of production and business activities of the enterprise is investigated. Different scientific approaches to the interpretation of the term are analysed. The state of the construction industry in Ukraine in recent years, and the dynamic of the construction companies are studied. Main causes of loss-making activities of construction companies are re-

arched. The efficiency of the economic activities and its place in management are explored. Some ways and areas for improvement of the economic activities of construction companies are offered.

Key words: industrial and economic activity, construction company, improvement, profitability, losses, efficiency, revenue.

УДК 332.[334+72]:330.53 Доц. О.Г. Солтис, канд. екон. наук – Львівський НАУ

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Встановлено, що розвиток підприємництва у сільському господарстві має особливо важливе значення в регіонах з високою часткою сільського населення, а також там, де населення утримується виключно або переважно за рахунок праці в сільському господарстві. Визначено основні особливості Карпатського регіону. З метою оцінки позицій сільськогосподарських підприємств у цьому регіоні використано SWOT-аналіз, за яким встановлено сильні і слабкі сторони сільськогосподарських підприємств. За результатами оцінки регіональних особливостей діяльності сільськогосподарських підприємств Львівської області з'ясовано, що вони передусім пов'язані з відмінностями природного характеру та сукупністю внутрішніх і зовнішніх чинників діяльності.

Ключові слова: підприємництво, сільське господарство, регіональні особливості, підприємницька діяльність, виробництво сільськогосподарської продукції.

Постановка проблеми. За сучасних умов підвищується актуальність ефективного розвитку підприємництва на селі, яке забезпечує досягнення економічних і соціальних цілей суспільного розвитку сільських територій. Вирішення цього комплексного завдання потребує дотримання відповідних вимог до оцінювання підприємницької діяльності як важливої ланки економіки, яка визначає базу соціально-економічного розвитку окремого підприємства, регіону і держави загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему розвитку малого підприємництва в сільському господарстві висвітлено у зарубіжній та вітчизняній економічній літературі, зокрема у працях Х. Ансоффа, Ф. Візера, Дж. Мілля, Й. Шумпетера, В. Левитського, В. Липчука, С. Десницького та ін. Проте динамічні зміни умов проживання та господарювання на селі і в сільському господарстві потребують постійного вдосконалення основних характеристик розвитку методологічних засад і практики функціонування підприємств в сільському господарстві. Зокрема, дедалі більшої уваги потребує вирішення проблем, пов'язаних зі створенням малих агропідприємств, обґрунтуванням стратегій та детермінант їх розвитку [4, 5].

Постановка завдання. Метою роботи є визначення детермінант розвитку підприємництва у сільському господарстві на прикладі Львівської обл.

Виклад основного матеріалу. Підприємництво має особливо важливе значення в регіонах з високою часткою сільського населення; саме до таких регіонів належить Карпатський, зокрема Львівська обл. і більшість, чи практично всі її райони, які однак істотно відрізняються характерними особливостями.

Встановлено, що до основних особливостей Карпатського регіону треба зарахувати такі:

1. Значно вища густина населення порівняно з іншими регіонами держави. У Львівській обл. на 1 км² припадає 117 осіб (табл. 1), що в півтора рази біль-